

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

JUNIE 2016

REKENINGKUNDE MERKRIGLYNE

ALGEMEN REËLS:

1. Ken volpunte toe vir die korrekte finale antwoord. Indien die antwoord verkeerd is, merk die bewerkings. Ken die bewerkingspunte toe indien 'n bewerkingsbedrag/syfer as finale antwoord gegee word.
2. "Metode" punte word as volg aangedui:
 - In berekeninge en finale totale moet ten minste een deel korrek wees om 'n punt te verdien.
 - In gevalle waar die antwoorde van die vorige vrae gebruik moet word, kontroleer of die bedrag reg oorgedra is.
 - Ignoreer hakies op state, maar kontroleer die bewerking voordat punte toegeken word.
3. Waar gepenaliseer word, kan die punte vir daardie afdeling nie 'n negatief wees nie. (vreemde items)
4. Vir vrae waar verduidelikings en kommentaar gevra word, kan deelpunte toegeken word. 'n Goeie verduideliking sal gewoonlik die korrekte antwoord gee en dit verduidelik. Wees bedag op ander bewoording wat dieselfde antwoord kan wees. Hierdie merkriglyne gee sekere verduidelikings – dit is nie voldoende/volledig nie. Lees die kandidaat se antwoord en gee krediet vir die regte interpretasies.
5. Waar geskikte/aanvaarbare afkortings gebruik word, aanvaar dit.
6. Van nasieners word verwag om deur die hele vraestel te werk en redelike aanpassings te maak, terwyl u binne die raamwerk van die punttoekenning bly

Die merkriglyne bestaan uit 14 bladsye.

VRAAG 1: VERSOENINGS**1.1 BANKVERSOENING****1.1.1 Bereken die saldo van die Bankrekening**

(Debite): $2\ 400 + 15\ 300 + 7\ 600 = 25\ 300$ ✓✓

(Krediete) : $9\ 410$ ✓ + $(5\ 000 + 12\ 400)$ ✓ + 540 ✓ = $27\ 350$ ✓ **Een deel korrek**

= $2\ 050$ ✓ **Een deel korrek**

Aanvaar alternatiewe formate van die rangskikking van bedrae.

GUNSTIG ✓ / ONGUNSTIG:

8

1.1.2 Verskaf 'n rede waarom tjek No. 882 nie as 'n uitstaande tjek moet verskyn nie. Dui ook aan hoe die transaksie reggestel moet word.

REDE:

Enige redelike antwoord ✓✓

Tjek is ouer as 6 maande / die tjek het verjaar / die tjek is nie meer geldig nie

REGSTELLING:

Die inskrywing moet in die KOJ gekanselleer word. ✓

4

1.1.3 Tjek No. 1234 is 'n vooruitgedateerde tjek. Hoe moet die tjek aan die einde van die finansiële jaar hanteer word?

Debiteer (vermeerder) Bank ✓✓

Krediteer (vermeerder) Krediteure / Rekening betaalbaar ✓✓

4

1.1.4 Dui die rekeningkundige inskrywings aan wat gedoen moet om die transaksie in berekening te bring.

Enige geldige verduideliking ✓✓

Die inskrywing moet teruggeskryf word in die KBJ om die bedrag as 'n verlies in berekening te bring.

Krediteer Bankrekening

Reël van omsigtigheid

2

Stel EEN beheermaatreël voor om soortgelyke gevalle in die toekoms te voorkom.

Enige geldige verduideliking ✓✓

Inspekteer die boeke gereeld / gereelde en onverwagte oudits / maak gereelde deposito's / Moenie kontant op die perseel vir te lank aanhou nie / maak gebruik van 'SMS' kennisgewings vir banktransaksies.

2

1.2

KREDITEUREVERSOENING OP 30 APRIL 2016

Saldo volgens staat	27 970	✓
	450	✓✓
	(750)	✓
	(1 460)	✓✓
	(1 800)	✓
	4 090	✓
	28 500	☑
	Een deel korrek	

9

1.3.1

Verduidelik waarom die saldo van die Debiteurekontrolerekening in die algemene grootboek gelyk moet wees aan die totaal van die Debiteurelys.

Enige geldige verduideliking ✓✓

Die kontrolerekening is 'n opsomming van die individuele transaksies van debiteure in die verskillende joernale. Volgens die trippel-inskrywings beginsel moet alle transaksies in die Debiteuregrootboek asook die Algemene grootboek aangeteken word. Die een dien as kontrole oor die ander een.

2

1.3.2

REGSTELLING VAN DEBITEURELYS

M. Goode (7 535 – 1 840 ✓ + 125 ✓)	5 820 ☑*
E. Better (9 620 – 500 ✓✓)	9 120 ☑*
N. Nice (6 880 + 1 840 ✓ – 400 ✓✓)	8 320 ☑*

*Een deel korrek om punt vir totaal te verdien

10

1.3.3

Verduidelik waarom jy bekommerd sal wees oor die manier waarop debiteure bestuur word. Maak gebruik van syfers in jou antwoord.

Verduideliking ✓✓ Syfers aangehaal ✓✓

Slegs 20% (14 140/70 700) van debiteure het onlangse skuld en maak gebruik van die 5% korting.

4

V1	45	
-----------	-----------	--

VRAAG 2: VOORRAADWAARDASIE

2.1 BEGRIPPE

2.1.1	Eerste-in-eerste-uit ✓
2.1.2	Geweegde gemiddelde ✓
2.1.3	Spesifieke-identifikasie ✓
2.1.4	Deurlopende ✓

4

2.2.1 Bereken die waarde van die slotvoorraad van tennisballe

$$\begin{array}{r}
 (7\ 955 + 48\ 120) \\
 56\ 075 \checkmark - 960 \checkmark \checkmark \\
 \hline
 742 \checkmark - 12 \checkmark \\
 (610 + 132) \\
 = 75,5 \checkmark \times 120 \checkmark = 9\ 060 \checkmark \text{ Een deel korrek}
 \end{array}$$

8

Bereken die koste van verkope

$$\begin{array}{r}
 \text{Verwys bo} \quad \text{Verwys bo} \\
 55\ 115 \checkmark - 9\ 060 \checkmark = 46\ 055 \checkmark \text{ Een deel korrek} \\
 (56\ 075 - 960)
 \end{array}$$

3

Bereken die tydperk van voorraad voorhande (in dae)

$$\begin{array}{r}
 8\ 507,5 \quad \text{Verwys bo} \\
 \frac{1}{2} (7\ 955 \checkmark + 9\ 060 \checkmark) \quad \times \quad \frac{365}{1} \\
 46\ 055 \checkmark \\
 = 67,4 \text{ dae } \checkmark \text{ Een deel korrek}
 \end{array}$$

4

2.2.2 Gee kommentaar of die tydperk van voorraad voorhande voldoende is.

Enige geldige verduideliking ✓✓

Die tennisballe hou vir langer as twee maande. (67,4 dae)

Dit verkoop nie te gereeld nie

Moontlik omdat dit 'n sport is wat in 'n sekere seisoen beoefen word

Dit kan 'n goeie tydperk wees – dit is duursame goedere

Kan voordeel trek uit laer pryse.

2

2.2.3

Bereken die waarde van die slotvoorraad vir Nexus rakette.

$2 \times 2\,640 \checkmark\checkmark = 5\,280 \checkmark$ Een deel korrek

$4 \times 2\,800 = 11\,200 \checkmark\checkmark$

$3 \times 2\,750 = 8\,250 \checkmark\checkmark$

$11 \times 2\,900 = 31\,900 \checkmark\checkmark$

Totaal : $56\,630 \checkmark$ Een deel korrek

10

Bereken die brutowins op die Olympus rakette.

$207\,915 \checkmark \times 50 \checkmark / 150 \checkmark = 69\,305 \checkmark$ Een deel korrek

or

$207\,915 - 138\,610 = 69\,305$

(1 punt)

(2 punte)

4

V2	35	
----	----	--

VRAAG 3: BEGRIPPE, OUDITEURSVERSLAG EN INKOMSTESTAAT**3.1 BEGRIPPE**

3.1.1	D ✓
3.1.2	E ✓
3.1.3	B ✓
3.1.4	A ✓

4

3.2.1 Verduidelik die rol van die onafhanklike ouditeur

Geldige verduideliking ✓✓

Hy/sy moet 'n mening uitspreek oor die redelikheid van die finansiële state van 'n maatskappy nadat dit geoudit is.

2

3.2.2 Het Gunuz Bpk. 'n gekwalifiseerde, ongekwalifiseerde of 'n weerhouding van mening auditverslag gekry? Verduidelik jou keuse.

Gekwalifiseerde ✓

Die finansiële state is 'n redelike weergawe van die finansiële posisie behalwe vir die uitgawe vir bemerking ✓

2

3.2.3 Die eksterne ouditeur was nie bereid om dit te doen nie. Verduidelik kortliks hoekom sy so gevoel het.

Geldige verduideliking ✓✓

Professionele integriteit / reputasie van die onderneming / instemming tot korrupsie

2

Gee TWEE gevolge vir die ouditeur indien sy ingestem het tot die versoek.

Enige TWEE geldige punte ✓✓ ✓✓

Kan dissiplinêre optrede verwag

Kan toekomstige kontrakte verloor

Kan van die rol geskraap word en nie meer in die toekoms praktiseer nie

4

3.3 BHEEM BPK INKOMSTESTAAT VIR DIE JAAR GEËINDIG 29 FEBRUARIE 2016

	Verkope	5 207 600 ✓ – 9 800 ✓ – 2 800 ✓	5 195 000	☑*
	Koste van verkope	3 717 250 ✓ – 1 750 ✓	(3 715 500)	☑*
8	Brutowins	Bewerking (afgetrek)	1 479 500	☑
	Ander inkomste		98 500	☑*
	Huur inkomste	78 600 ✓ – 6 200 ✓✓	72 400	☑*
	Kommissie inkomste		25 250	✓
	Voorsiening vir oninbare skulde-aansuiwering	3 490 – 2 640	850	✓✓
9	Bruto inkomste	Bewerking (BW + AI)	1 578 000	☑
	Bedryfsuitgawes		(950 000)	☑*
	Salarisse en lone		432 900	✓
	Handelsvoorraadtekort	132 650 ✓ + 1 750 ✓ – 131 400 ✓	3 000	☑*
	Verbruiksgoedere	31 600 ✓ – 4 100 ✓	27 500	✓
	Direkteursfooie	329 000 ✓ – 9 400 ✓✓	319 600	☑*
	Ouditeursfooie	16 160 ✓ + 3 840 ✓	20 000	✓
	Versekering	43 150 ✓ – 1 650 ✓✓	41 500	☑*
	Waardevermindering		32 700	✓
	Diverse uitgawes		72 800	✓
23	Bedryfswins	Bewerking (BI - BU)	628 000	☑
	Rente inkomste		22 000	✓
	Wins voor rente uitgawe	Bewerking (BedW + Rent)	650 000	☑
	Rente uitgawe		(24 500)	✓
	Nettowins voor belasting	Bewerking (-)	625 500	☑
	Inkomstebelasting	30% van NWvB	(187 650)	☑
6	Nettowins na belasting	Bewerking (-)	437 850	☑

46

*Een deel korrek om metode punte toe te ken
-1 (maks -2) vir vreemde inskrywings; misplaaste items moet verkeerd gemerk word.

V3	60	
----	----	--

VRAAG 4: MAATSKAPPYE – BEGRIPPE EN BALANSSTAAT

4.1 BEGRIPPE

4.1.1	Nie-bedryfsbates ✓
4.1.2	Ekwiteit ✓
4.1.3	Bedryfsbates ✓
4.1.4	Nie-bedryfslaste ✓
4.1.5	Bedryfslaste ✓

5

4.2.1 GEWONE AANDELEKAPITAAL

650 000	Gewone aandele op 1 Mei 2015	3 992 500
150 000	Gewone aandele uitgereik teen R6,45 per aandeel	967 500 ✓✓
(75 000)	Aandele teruggekoop (gemiddelde prys: R6,20✓✓)	(465 000) ✓*
725 000 ✓*	Gewone aandele op 30 April 2016	4 495 000 ✓*

7

*Bewerking, Een deel korrek

BEHOUE INKOMSTE

SALDO (1 Mei 2015)	222 900
Nettowins na belasting (1 228 000 – 368 400)	859 600 ✓✓*
Aandele teruggekoop (525 000 – 465 000 ✓)	(60 000) ✓*
Gewone aandele dividende Bewerking	(427 500) ✓
Tussentydse dividende (650 000 x 35 sent)	227 500 ✓✓*
Finale dividende (800 000 x 25 sent)	200 000 ✓✓*
SALDO (30 April 2016) Bewerking, Een deel korrek	595 000 ✓

10

*Een deel korrek

4.2.2 BALANSSTAAT OP 30 APRIL 2016

	NIE-BEDRYFSBATES	5 022 000	☑*
	• Vaste bates (drawaarde)	4 042 000	✓
	• Vaste deposito Balanserende bedrag	980 000	☑
	BEDRYFSBATES	600 000	☑*
	• Voorrade (handelsvoorraad)	326 500	✓
	• Debiteure (handels en ander ontvangbares)	189 900	✓
	• SAID: Ikomstebelasting (380 000 ✓ – 368 400 ✓)	11 600	☑*
	• Bank (Kontant en kontantekwivalente)	72 000	✓
11	TOTALE BATES	5 622 000	☑
	EKWITEIT EN LASTE		
	AANDEELHOUERSBELANG	5 090 000	☑*
	• Gewone aandelekapitaal 4.2.1	4 495 000	☑
	• Behoue inkomste 4.2.1	595 000	☑
	NIE-BEDRYFSLASTE	170 320	
	• Lening: BXT (220 320 ✓✓ – 50 000 ✓) (248 000 – 50 400 + 22 720)	170 320	☑*
	BEDRYFSLASTE	361 680	☑*
	• Krediteurekontrole/handels en ander betaalbares	111 680	✓
	• Aandehouers vir dividende 4.2.1	200 000	☑
	• Kortermynlening sien NBL bo	50 000	☑
12	TOTALE EKWITEIT EN LASTE	5 622 000	☑*

23

*Bewerking, Een deel korrek

V4	45	
----	----	--

VRAAG 5: KONTANTVLOEISTAAT EN VERTOLKING

5.1 BEGRIPPE

5.1.1	Solvensie ✓
5.1.2	Geratheid/risiko ✓
5.1.3	Likiditeit ✓
5.1.4	Winsgewendheid/Bedryfsdoeltreffendheid ✓

4

5.2.1 KONTANT UIT BEDRYWIGHEDEN GEGENEREER

Nettowins voor belasting		456 000
Aansuiwerings vir:		
Waardevermindering		118 140 ✓
Rente uitgawe		37 600 ✓
		611 740
Veranderings in bedryfskapitaal		6 000 ☒ *
Toename in voorraad (150 300 – 145 600)		(4 700) ✓ ☒ *
Afname in debiteure (102 300 – 75 200)		27 100 ✓ ☒ *
Afname in krediteure (98 900 – 82 500)		(16 400) ✓ ☒ *
KONTANT UIT BEDRYWIGHEDEN GEGENEREER		617 740 ☒*

10

*Bewerking, Een deel korrek

5.2.2 Inkomstebelasting betaal

$$- 7\,300 \checkmark + 132\,240 \checkmark - 3\,500 \checkmark = 121\,440 \checkmark \text{ Een deel korrek}$$

4

Dividende betaal

$$120\,000 \checkmark + 132\,000 \checkmark = 252\,000 \checkmark \text{ Een deel korrek}$$

3

Vaste bates teen drawaarde verkoop

$$3\,541\,900 \checkmark + 995\,000 \checkmark\checkmark - 118\,140 \checkmark - 4\,340\,060 \checkmark = 78\,700 \checkmark \text{ Een deel korrek}$$

(820 000 + 175 000)

6

5.2.3

KONTANTGEVOLGE VAN FINANSIËRINGS AKTIWITEITE	
Opbrengs van aandele uitgereik $3\,690\,000 \checkmark + 332\,500 \checkmark - 3\,240\,000 \checkmark$	782 500 ☒ *
Aandele terugkoop (50 000 x 6,65 $\checkmark\checkmark$) $(5,40 + 1,25)$	(332 500) ☒ *
Toename in lening (750 000 – 250 000)	500 000 ☒

*Een deel korrek

9

5.2.4

Bereken die skuld/ekwiteitsverhouding

$$750\,000 \checkmark : \frac{(3\,690\,000 + 151\,160)}{3\,841\,160 \checkmark\checkmark}$$

$$0,2 : 1 \checkmark \text{ Een deel korrek}$$

4

Bereken die netto batewaarde per aandeel

$$\frac{3\,841\,160 \checkmark \text{ Verwys bo}}{675\,200 \checkmark} \times 100 = 569 \text{ sent} \checkmark \text{ Een deel korrek}$$

3

Bereken die opbrengs op aandeelhouersekuiteit

$$\frac{\frac{(456\,000 - 132\,240)}{323\,760 \checkmark\checkmark}}{\frac{1}{2} \checkmark (3\,382\,500 \checkmark + 3\,841\,160 \checkmark)} \times 100 = 9\% \checkmark \text{ Een deel korrek}$$

6

5.2.5

Verduidelik en haal DRIE finansiële aanwysers (met syfers) aan wat daarop dui dat die likiditeit van die besigheid in die algemeen verbeter.

Finansiële aanwysers (met syfers) $\checkmark \checkmark \checkmark$
 Neiging en kommentaar $\checkmark \checkmark \checkmark$

Bedryfskapitaalverhouding het verbeter van 0,9 : 1 tot 1,6 : 1
 Vuurproefverhouding het verbeter van 0,4 : 1 tot 0,9 : 1
 Debiteure-invorderingstermyn het verbeter van 40 dae tot 31 dae

Die bedryfskapitaalverhouding kan aandui dat te veel voorraad aangehou word.
 Die vuurproefverhouding dui aan dat die besigheid in 'n beter posisie is om korttermyn skuld terug te betaal.
 Debiteure betaal hul skuld vinniger wat die kontantvloei verbeter.

Moet nie omsetsnelheid van voorraad aanvaar nie.

6

5.2.6 Behoort die aandeelhouers tevrede te wees met hul opbrengs en verdienste? Verduidelik. Haal TWEE finansiële aanwysers (met syfers) aan in jou antwoord.

Ja/Nee ✓

Finansiële aanwysers (met syfers) ✓ ✓

Geldige verduideliking ✓✓

Opbrengs op aandeelhouersbelang het gedaal van 11,5 % tot 9% (5.2.4)
Dividende het ook gedaal van 46 sent na 40 sent per aandeel alhoewel verdienste per aandeel verhoog het van 48 sent na 55 sent per aandeel.

Die direkteure kan moontlik die aandeelhouers oortuig dat 'n laer dividende uitbetaling die besigheid in die langtermyn gaan verbeter. Die verdienste per aandeel dui aan dat die besigheid verbeter en sodoende kan beter opbrengste in die toekoms verwag word.

Alhoewel die opbrengs op aandeelhouersbelang gedaal het, is dit steeds beter as alternatiewe beleggings.

5

5.2.7 Het die direkteure goeie oordeel gebruik deur die addisionele lening aan te gaan? Verduidelik. Verwys na TWEE finansiële aanwysers (met syfers).

Ja/Nee ✓

Finansiële aanwysers (met syfers) ✓ ✓

Geldige verduideliking ✓✓

(5.2.4)
Skuld ekwiteitsverhouding van 0,2 : 1 vanaf 0,1 : 1 dui aan dat die besigheid laag gerat is en dus kan bekostig om addisionele fondse te bekom.

Die opbrengs op kapitaal aangewend het egter gedaal van 13% na 10,2%, wat aandui dat die besigheid nie effektief gebruik maak addisionele fondse om winsgewendheid te verbeter nie. (negatief gerat)

Tensy die direkteure konkrete planne het om die fondse te gebruik om die besigheid te verbeter, was die verhoging in die lening nie 'n goeie idee nie. Die koste vir die lening is nou meer as wat dit vir die besigheid genereer. (die rentekoers op lenings is 12%)

5

V5	65	
----	----	--

VRAAG 6: BTW EN VASTE BATES

6.1 WAAR EN ONWAAR

6.1.1	Onwaar ✓
6.1.2	Onwaar ✓
6.1.3	Waar ✓

3

6.2 BTW BEREKENINGE

6.2.1 Bereken die bedrag betaalbaar aan of verskuldig deur die inkomstediens vir die twee-maande tydperk geëindig 30 April 2016.

$$\begin{array}{ccccccccccc}
 9 & 589 & + & 14 & 280 & - & 553 & - & 112 & - & 34 & 020 & + & 490 & + & 406 & + & 98 & = & (9 & 822) \\
 \checkmark & & & \checkmark\checkmark & & & \checkmark & & \checkmark & & \checkmark\checkmark & & \checkmark & & \checkmark & & \checkmark & & \checkmark & & \checkmark \\
 & & & & & & & & & & & & & & & & & & \checkmark & & \text{Een deel korrek}
 \end{array}$$

Aanvaar alternatiewe formate soos omgekeerde tekens, inset, uitset BTW berekeninge en BTW kontrolerekening

BETAALBAAR AAN / VERSKULDIG DEUR: Betaalbaar aan ✓

12

6.2.2 Wat sal jou raad aan Joe wees rakende die voorstel? Verduidelik.

RAAD ✓

Joe moet dit nie doen nie. Hy moet die verkope teen die laer winsopslag aanteken en die BTW ontvang, verklaar.
Hy moet ten alle tye goeie sakepraktyk toepas.

REDE ✓✓

Dit is nie eties nie, want hy is geregistreer vir BTW en sal dus bedrog pleeg teenoor SAID. Dit is onwettig en indien hy uitgevang word sal hy wetlik gestraf word. Geen dokumentasie sal beteken dat 'n laer bedrag vir inkomste uit verkope in die boeke aangedui sal word.

3

6.3.1

**ALGEMENE GROOTBOEK VAN CHUMLEE STORES
BATEVERKOPEREKENING**

2015 Des	1	Toerusting 435 000 + 126 000 - 468 000	93 000 ✓☑*	2015 Des	1	Opgehoopte waardevermindering op toerusting 54 800 ✓ + 5 730 ✓✓	60 530 ☑*
						Debiteurekontrolle ✓	25 000 ✓
						Verlies met verkoop van bates ✓	7 470 ☑#
			93 000				93 000

*Een deel korrek
#balanserende bedrag

10

6.3.2

	BEREKENINGE	ANTWOORD
(a)	1 380 000 – 930 000	450 000 ✓✓
(b)	234 000 ✓/ 3 ✓✓ Of 520 000 x 15%	78 000 ✓ Een deel korrek
(c)	93 000 ✓ – 60 530 ✓ Verwys na bateverkoperekening (6.3.1)	32 470 ✓ Een deel korrek
(d)	Verkoop: 5 730 ✓ (6.3.1) Nuwe: 126 000 x 20% x 2/12 = 4 200 ✓✓ Ou: (435 000 – 93 000) – (212 280 – 54 800) 342 000 ✓✓ 157 480 ✓✓ 184 520 x 20% = 36 904 ✓ Een deel korrek	5 730 4 200 36 904 = 46 834 ✓ Een deel korrek

18

6.3.3

Verskaf TWEE moontlike redes waarom die besigheid besluit het om die ou kantoortoerusting te verkoop.

Enige TWEE redes ✓✓ ✓✓

Opradering om doeltreffendheid te verbeter
Om tred te hou met verandering in tegnologie
Verbeter die beeld van die besigheid
Verwagtinge van die besigheidsomgewing – moet byhou by mededingers

4

V6

50

TOTAAL: 300

